

Brieven van Grietje Sluimer door J.J. Cremer (1856-1857).

Brieven van Grietje Sluimer.

Vier brieven van Grietje Sluimer aan de redactie van 'De dames-courant'.

I.

Mijnheer de courantier of uitgever, of hoe gij heeten moogt, ik ben zoo om en bij de zestig jaren oud, mijn vader heette Mispel en was in zijn tijd schoolmeester te Dinges, mijne moeder was juffrouw Mispel zijne vrouw.

Toen ik de school ontleerd was en geen slag had om als mijn oudere zuster met de kleinen - wij waren met z'n dertienen - om te gaan, zei vader: 'Grietje kan 't wolle- en linnen-naaien, strijken en al die aardigheden meer, ze moet dus maar 'n dienst zoeken en de deur uit.' 't Was koorn op mijn molen, want dat kinderdragen, daar wier ik ijselijk moe van en toen zocht ik 'n dienst en ik kreeg er een, en een bovenste beste ook als linnenmeid. Nu zult u zeggen: 'Wat gaat mij dat aan,' maar wacht, ik ben er nog niet. 'k Hield veel meer van mijn ouders en ook van mijn zusters en broers - tot de ergste schreeuwers toe - toen ik in den vreemde was. 'k Stuurde dikwijls, vooral met Sinterklaas lekkers en aardigheden naar Dinges, voor vader en moeder en de kleuters, want ik verdiende een aardig duitje, en verval was er, dat zou je niet gelooven. We waren in die dienst met z'n zevens boeien: 'n gezelschapsjuffrouw die ook het huishouden deed, 'n keuken- en werkmeid, ikke, 'n koetsier, 'n huisknecht die ook palfrenier was en 'n tuinman. Dat doet er nu ook wel niet toe, maar 't was zoo en daarom zeg ik het. 'k Zal me zelve niet prijzen daar hou ik niet van, maar vast is het waar dat ik eerlijk en trouw was - al heb ik het nooit op schrift gekregen - en 't bewijs zal ik leveren, want, net precies dertig jaren bleef ik bij m'n eerste lui en als God ze niet twee maanden na elkaar had geroepen, - nu vier jaar geleden - dan was ik er nog.

Dat ik verschrikkelijk triest was toen mevrouw op d'r sterfbed me nog goejen dag zee en prees dat ik altijd zoo ijvrig en trouw

[p. 147]

was geweest, waar God me voor loonen zou, dat kan je begrijpen. Zij gaf mij de hand en zei nog ten slotte: 'Grietje in den hemel hoop ik je weer te zien, dan zijn we allen gelijk.' Ik zei: 'Ja mevrouw,' zei ik 'dat benne we ook' en toen schoot mij 't gemoed vol en ik ging.

Nu, toen ze begraven was - mijnheer was haar voorgedaan - kwamen de neefjes en nichtjes omdat er geen kinders waren, en hoezeerden in huis, en alles van den vloer dat het een schand was. Maar weetje, daar spreek ik misschien wel eens later van; voor 't oogenblik wou ik maar zeggen dat Grietje Mispel, zoo goed als de

DATUMS

30 april 1856

18 juni 1856

22 oktober 1856

5 januari 1857

beste in het testament vermeld stond. Ja mijnheer de courantier of redacteur, ze hadden er niet veel plezier in, die azers, dat aan Grietje de linnenmeid, Aaltje de keukenmeid en Koendert den huisknecht - wij met z'n driën waren blijvers geweest de andere boeien trekvogels - een lijfrente van vijfhonderd gulden vermaakt was. Nu het was zoo en ik dankte er God voor, maar vooral ook de goede mevrouw, die ons een onbezorgden ouden dag had verzekerd.

Koendert die altijd vriendelijk was geweest en 'n goed kameraad, vroeg me, een maand of twee later, of we botje bij botje zouden leggen, maar zieje, daar kon ik zoo dadelijk geen antwoord op geven. Zes en vijftig, en dan nog trouwen! maar eindelijk.... Koendert vroeg er zoo vriendelijk om en, ik gaf hem de hand en ja, we trouwden vijf maanden later.

Zieje mijnheer, nu wonen we in een paar nette kamers, heel kneuterig en we leven zoo stilletjes en hebben 'n meisje van m'n jongste zuster, die ook al rondom in de kleuters zit, bij ons ingenomen. 'Wat kan mij dat schelen,' zegt u alweer, maar hoor, ik kom tot de zaak:

'k Heb altijd van lezen gehouden. De werkjes van 't Nut kregen we altijd in de keuken; de kranten, als mijnheer ze uit had, ook, en Koendert en ik we lazen 's-avonds als we tijd hadden om beurten voor en soms waren er kameraads die er plezier in hadden, maar de meesten hielden er niet van en dummelden in. Zoo lezen wij ook nu nog - behalve den Bijbel, dat spreekt toch vanzelf - de Haarlemmer en 't Handelsblad, wel vijf dagen later dan ze uitkomen, maar dat is ons precies hetzelfde, en zie, nu las ik voor eenigen tijd in een van die beiden dat er een Dames-Courant bestaat, en dadelijk werd ik nieuwsgierig om dat blad eens te zien.

't Jongentje uit den boekwinkel, die ons de oude kranten bezorgt, vroeg ik ernaar, maar weetje mijnheer, wat die ten bescheid gaf....? 't Is geen krant voor jou, juffrouw, 't is een dameskrant.' Zie mijnheer, met dat antwoord ben ik dagen doende geweest, en heb me honderd malen afgevraagd, wie nu eigenlijk tot de dames en wie er niet toe behooren. De weduwe van den sergeantmajoor Teleskoop, die wel eens met haar breikous komt burenen,

[p. 148]

spreekt altijd van de regiments-dames en ze bedoelt er de onder-officiers-vrouwen mede, daar ze mee 'op en neer ging'. Maar juffrouw Teleskoop draagt ook precies 'n muts, zooals vroeger mijn goede mevrouw droeg, maar met veel meer linten dan HEdl....?

Ja, mijnheer, ik was, al meer en meer over het damesschap en de krant denkende, nog nieuwsgieriger naar uw blad geworden en juffrouw Teleskoop, die mij gaarne plezier doet en, zooals ik zeide, een damesmuts draagt, haalde op een morgen toen ze toch winkelde, voor mij bij den boekverkooper het eerste No. op bezien en kreeg er een briefje bij dat een programma was.

Maar mijnheer, hoe zal ik u mijne verwondering beschrijven, toen ik daar boven het eerste opstel al dadelijk las: 'een woord tot de vrouwen.' De vrouwen! Ik had er den krantenjongen wel met zijn neus op willen drukken. De Krant voor Dames, maar het woord tot

de Vrouwen! Dat ik, mijnheer! geen dame ben, dat weet ik maar al te goed, doch dat ik een vrouw, en meer bepaald Koendert's vrouw ben, dat zegt hij wel honderdmaal daags.

Dat eerste stuk althans mocht ik, als ook tot mij gericht, wel degelijk lezen, en dat ik het mooi vond, dat verzeker ik u. Zeg mijnheer, wat meen je nu eigenlijk; is het een krant alleen voor dames en stond er bij vergissing: Een woord tot de Vrouwen, dan pas ik ervoor; Koendert zegt: 'Vlieg niet hooger dan je met eere kunt,' en, nu mijn nieuwsgierigheid om die krant eens te zien voldaan is, wil ik, zoo zij niet voor mij en 's-gelijken wordt gedrukt, er niets van weten ook. Maar, is het wel degelijk een blad voor alle vrouwen die smaak in 't lezen hebben, en had het eigenlijk: Een vrouwen-courant, of: Een courant voor vrouwen en jonge dochters, moeten heeten - al klinkt zulks ook minder voornaam - dan wil ik haar evenals de Haarlemmer geregeld lezen, en zelfs nu en dan iets van de verschillende dames opstellen, die ik alzo in mijn leven ontmoette, gij kunt dan daarvan het een of ander in gedachten houden om er misschien in een uwer stukken, als 't u goeddunkt, partij van te trekken.

Zoo ik niets van u verneem houde ik de zaak voor afgedaan, anders een regeltje antwoord aan haar, die zich hoogachtend noemt, Mijnheer de Courantier of Redacteur,

Uw Dw. Dienaresse,

GRIETJE SLUIMER,

geb. MISPEL.
Arnhem,
30 April 1856.

P.S. We wonen bij Sliedrecht op de Varkesmarkt.

[Door juffrouw Sluimer's brief in zijn geheel in dit No. op te nemen, alsmede door HEdl. een present-exemplaar van ons weekblad aan te bieden, toonen

[p. 149]

wij dat het ons eene eer is HEdl. onder de lezeressen en inzonderheid onder de medewerksters aan de Dames-Courant te mogen rangschikken, terwijl wij, met de verzekering, dat wij met dien titel niets anders dan eene Courant voor beschaafde lezeressen bedoelden, haar vriendelijk uitnoodigen om spoedig aan hare belofte te voldoen. Wij zullen de stukken gaarne plaatsen en ons maar zooveel noodig, in taal of spelling, kleine veranderingen veroorloven.]

DE REDACTIE.

II.

Mijn Heer de Redactie!

't Is al meer als 'n maand geleden dat ik 'n kleur kreeg als 't lint op de muts van.... ja van een zekere juffrouw die boos op mij is, omdat haar naam, de naam van een sergeantmajoor-weduwe zegt ze, in de krant heeft gestaan. Nu 't is hetzelfde, maar Koendert vroeg me, wát of me scheelde.

U moet dan weten dat ik over de post in een geel omslag het 6e nummer van de krant voor beschaafde lezeressen kreeg met.... warempel met den heelen brief erin, precies zooals ik die geschreven had. Ik kan u niet zeggen hoe ik er van ontsteld was, al die letters, al die woorden die ik zelve geschreven had, zoo mooi gedrukt te zien en mijn naam en alles eronder! Neen waarlijk mijnheer, 'twas alteé, en toen ik alles en ook uw antwoord gelezen had, was ik er beduusd van en wist niet of ik boos op u moest zijn om zoo misbruik van mijn brief te maken, of wel vereerd, omdat u er zóó gebruik van hadt gemaakt. Koendert vond het ijselijk gek dat mijn hebben en houden zoo publiek was, maar nam toch, evenals ik wel twaalfmaal in één uur het blad op om dien 'Brief' in te zien en ongejokt dat hij hem twintigmaal gelezen heeft. Weetje mijnheer hoe het toen gegaan is? Den eersten dag was ik boos en vereerd, 's-nachts droomde ik ervan en ook dat ik inéens in juffrouw of mevrouw Toussein werd veranderd die ook zoo mooi schrijven kan, u weet wel. Den anderen dag was ik uit het veld geslagen, omdat ik ruzie met juffrouw T-p (ik zal haar naam niet meer noemen) kreeg, die me verweet dat ik haar aan de klok had gehangen - nota béne. - Nu ze liep kwaad de deur uit en zei dat ik 'een schandaal' was, - omdat ik de waarheid had gezegd. Dien nacht, mijnheer, sliep ik al zeer onrustig en droomde dat ik onder een stapel dames-couranten bedolven lag, waarop duiveltjes met roodbelinte mutsen stonden te dansen. 's-Morgens kon ik uw krant niet meer zien, ik was er wee van, maar ziet u, van lieverlede kwam de aardigheid ervoor toch weer boven, en op 'n goejen achter-

[p. 150]

middag toen wij - Koendert en ik - aan de thee zaten, zei ik: 'Koendert wat dunk je?'

'Wat meen je?' zei Koendert.

'Wel van de krant;' zei ik weder. 'Zou ik het doen?'

'Nog eens schrijven?' vroeg mijn man, en daar hij glimlachend zijn kopje vatte, begreep ik het al dat hij er trotsch op was en zei ik:

'Waarom zou ik het laten niewaar?'

Zieje mijnheer, ofschoon ik dien eersten brief niet had geschreven om zoo heel te laten drukken, maar alleen om u van die krant te vragen, en ook slechts van meening was om 'u 't een en ander van eenige dames te melden, opdat gij het zelf eens zoudt kunnen beschrijven, zoo ben ik nu tot het besluit gekomen om mij maar net als die mevr. Dolly en juffer Koosje en juffr. Elise, voor uw krant aan 't schrijven te zetten, als gij de fouten maar wat veranderen wilt want zieje, ik ben van 't jaar 97.

Als ik u dan wat zal schrijven over dames, dan komt mij 't eerst die brave mevrouw voor den geest die ik dertig jaren answiet, zooals ik reeds vroeger zeide, eerlijk gediend heb.

Zieje, ze was deftig van postuur; toen ik er 't eerst kwam was ze vier en dertig en zag er - zooals Koendert zegt - kostuljeus uit. Altijd netjes maar eenvoudig, in de kleeren eenvoudig, want prachtig gekleed te gaan dat deden, zooals ze zeide, de dames van 't minste állooi. Nou 't schemerde mijn goeje mevrouw in 't geheel niet. Ze was wonderlijk vlug van verstand en sprak precies zoo goed Fransch en Duitsch en Engelsch wanneer het te pas kwam als haar moedertaal; als het te pas kwam, want die 't Hollandsch verstonden daar sprak ze geen Fransch of wat anders tegen. 't Was goed voor de kinderen om zoo'n taal te leeren, maar van groote menschen vond zij 't even verkeerd ja slecht, als wanneer een kind zijn moeder verloochent die hem heeft grootgebracht. Mevrouw las machtig veel boeken, maar altijd op gezette uren, want op haar tijd ging ze ook met de juffrouw van gezelschap 't huishouden na, en later 'n wandeling doen of rijden, al naar het uitkwam. 's-Morgens als 't ontbijt was afgelopen, dan moesten wij booien altijd binnenkomen en dan las zij ons uit een godsdienstig boek, ja soms ook wel eens de Bergrede of een gelijkenis van den Heere Jezus voor, och, en dat dee zij zoo mooi, dat het was alsof je er bij waart. Als mijnheer - die veel in den Haag op de kamers van de regeering moest zijn - tehuis was, dan dee die het, maar och hechie! daar hadt je niet de helft aan; mevrouw zei altijd dat men in een goed huishouden geregeld des morgens 'iets goeds' moest lezen en dat het onvergeeflijk was indien heeren en vrouwen aan hunne booien, daar ze over gesteld waren, die lezing onthielden; en ze had wel gelijk, daarom, als Koendert en ikke 's-Woensdags en 's-Zaterdag de werkvrouw hebben dan roepen wij ze ook altijd om 't lezen te hooren, maar och

[p. 151]

Heere! wij kunnen 't bij lange na niet zóó als onze goeje mevrouw.

Nu zult u misschien wel denken dat mevrouw, omdat ze zoo niets voor opschik en fratsen was en zooveel van degelijke boeken hield, geen liefhebberij in handwerken had. Verexcuseer me wel, als je 't gezien hadt dan zou je de handen ervan in mekaar hebben geslagen. Ze dee niet zooals zoo vele juffertjes tegenwoordig, die 'n geruit papier koopen met prenten erop en dan mannetje aan mannetje natellen en nazoeken, nu 'n draadje van dit, en dan weer van dat, nee, 't was heel wat anders. Uit de hand, mijnheer, werkte mevrouw op satijn, heele landschappen en figuren en binnenkamers met gekleurde zijde, zoo maar gladweg naar zwarte platen of levende bloemen, 't was meesterachtig en HEd. heeft mij toch dikwijls gezegd als ik erover uit was, dat zij alleen in haar jeugd een weinigje teekenen had geleerd en dit was begonnen eerst gebrekkig, maar allengs beter. Een slaafsch navolgen van gekleurde ruitjes was in hare oogen een onverdraaglijk werk, even onbeduidend als het nateekenen van platen die er bij honderden zijn, en waarvan - zooals ik mevrouw hoorde zeggen - de eenige verdienste is, dat men er vijf of zes of acht weken op peutert om bijna aan het voorbeeld, gelijk te worden, 'twelk men niet zelden voor weinige stuivers koopen kan.

Zie mijnheer de redactie, als dit nu de jonge dames lezen, dan zullen ze zeggen, die Grietje de linnenmeid spreekt van dingen daar

ze geen verstand van heeft - pantoffels, voetenzakken, kanapeekussens, wat al niet meer zouden we die nu met zijde op satijn gaan werken? zieje mijnheer, ik weet van al die dingen best, maar 't was mijn bedoeling niet om die dames - als ze plezier erin hebben - haar werk te beschimpen, maar slechts om haar te zeggen wat mevrouw mij meermalen zeide: Een handwerk krijgt eerst waarde, wanneer daar eenig vernuft uit blijkt. Als er nu jonge dames zijn die weten willen hoe mijn goede mevrouw dat werk op satijn aanvatte, dan moeten ze 't maar eens in de krant vragen, dan zal ik het eens duidelijker zeggen, zooveel als ik er mij van herinneren kan.

Als ik zoo van mevrouw aan 't praten raak dan zou ik haast van geen uitscheiden weten. Als ik denk hoe goed ze voor de armen was en toch nooit een cent aan de deur gaf. Een staaltje van de wijze waarop mevrouw weldeed moet ik toch geven.

In de stad bij ons was een man komen te vallen, die een vrouw met acht bloeien van kinders naliet. Koendert vertelde het in de keuken, en ook erbij dat die vrouw 'n slechte peuzel was - zooals men zeide - smerig en lui en heel gemeen ook. 's-Anderen daags toen ik aan 't vouwen van damasten tafellakens was en mevrouw kwam kijken, sprak ik ervan, precies zooals Koendert het gezegd had. Een paar dagen later kwam de werkmeid, juist toen mevrouw
[p. 152]

mij haar kraagjes te strijken gaf, en bracht haar een briefje waarop antwoord moest wezen. Dat briefje 'twelk mevrouw mij naderhand lezen en behouden liet, en dat ik uit een aardigheid tot heden bewaarde, was precies als hier volgt:

hoog WelEdele MijnVrouw als UwelEdele MijnVrouw het Niet kwaalik neem heef Ik zooVeel as Mijn man Verloore en Zit met ag Schaap Van Kinders alleenig oVer, God zel Mij niet verlaate WelEdele MijnVrouw als U mij Niet kwaalik neem ik van Uwes een klijnigheidje voor mijn armen schapen vraag De God en de hemelSche Vaader zal U eewiglijk loone Voor wat UweiEdele Mijnvrouw aan Mijn gedaan heef, zal ik Verblyven In de hoop U dit niet kwaalik neem Uwe Bedroefde Dienaar-Esze De weduwe Roos. woon kortestraat75

Ziet u, mijnheer! ik heb dien brief maar precies zoo afgeschreven uit een aardigheid, maar toen onze mevrouw hem gelezen had gaf ze een dubbeltje aan de werkmeid, die een gezicht zette alsof ze zeggen wilde: Hoe kaal voor zoo'n rijk mensch. De weduwwrouw aan de deur had ook braaf geprutteld, maar 't bleef erbij. 's-Avonds, toen de gezelschapjuffrouw vrij-af bij de familie had, schelde mevrouw driemaal - dat was voor mij - ik kwam, en kort en goed mijnheer, wilde mevrouw dat ik HEd., 'tzij met eerbied gezegd, een kornet zou geven en een jak en rok, en grummels, mijnheer! toen verkleedde mevrouw zich precies alsof ze een booi was, maar een mooie booi was ze dat verzeke ik u. Om niet te lang te worden zal ik u 't beloop maar kort verhalen. We gingen samen, mevrouw en ikke, naar de Kortestraat en kwamen na eenig zoeken op de kamer waar de weduwwrouw van den opperman woonde. Weetje mijnheer, toen moest ik het woord doen zooals mevrouw 't mij gezegd had. 't Was er zoo netjes dat het een lust was om aan te zien, al de kinders behalve

de twee oudste meisjes lagen in een bedstee te slapen. De weduwwrouw huilde ijselijk en zei dat ze niet wist hoe ze 't aan moest, ze had aan drie van de voornaamsten briefjes geschreven, maar twaalf stuivers was alles wat ze gekregen had, bedelen dat wilde ze niet en van de diakenie daar had ze ook wel uitzicht maar nog geen dadelijkheid van. Toen mevrouw nu alles gehoord, en gezegd had dat ze iemand heel goed kende die veel naaiwerk had en als het handig gedaan wier er goed voor betalen wou, zei de weduwe dat ze er maar al te dankbaar voor wezen zou, en dat Mienieke en Kaatje ook zouden werken zoo hard als ze konden. Zieje mijnheer, 't kwam heel anders uit dan de menschen gepraat hadden en mevrouw was er toch zóo mee begaan dat ze verder aan vrouw Roos deed wat ze maar kon en [p. 153]

nog wel vijfmaal is ze verkleed naar die arme vrouw geweest, die inplaats van smerig en lui en heel gemeen, netjes en werkzaam en zeer fatsoenlijk was. Zieje, dat was nu een voorbeeld dat men de armen niet alleen geven, maar ook bezoeken moet, en als het nu gebleken was dat vrouw Roos niet deugde, wat dan? zul je zeggen. Weet je wat onze mevrouw antwoordde toen ik haar hetzelfde vroeg. Ik zou getracht hebben haar hare verkeerdheden te doen verbeteren, zeide zij, en in ieder geval voor de arme kinders wat gedaan hebben. Zie, dat moeten de beschaafde lezeressen ook zoo doen. Er zijn er wel, maar niet als te veel.

Nu mijnheer de Redactie, eindig ik deze, Koendert en ikke we gaan naar mijn zuster en zwager Janssen in Doesborgh lozeeren, dus, of ik gauw weer zal kunnen schrijven weet ik niet, maar als ik nu den volgenden keer eens over een andere dame spreek, dan zal ik van onze goede mevrouw, ook nog wel een woordje zeggen zoo af en toe, want over HEd. ben ik nooit uitgepraat.

Nu mijnheer, zet deze nu maar in de krant, ik ben al weer nieuwsgierig om het te zien, en ook met de groeten van Koendert noem ik mij met de meeste hoogachting, mijnheer de Redactie

Uw Dw. Dienaresse,

GRIETJE SLUIMER.

geb. MISPEL.
Arnhem,
18 Junij 1856.

P.S. Ik bedank u wel voor uw present-exemplaar.
Atjuus.

III.

Mijnheer de Uitgever van het Dames-Weekblad.

Ik ben een boon als UE. al niet lang zult gedacht hebben: waar zit Grietje Sluimer toch, ze schreef in haar laatsten brief dat ze lozeeren ging te Doesborgh, maar van Juni tot haast November zal ze daar niet geplakt hebben. Mis gedacht Mijnheer! en toch goed gedacht, want

we zijn wel uit geweest al dien tijd, maar niet achtereenvolgend in Doesborgh gebleven.

Nu voor acht dagen weer tehuis gekomen, had ik heel wat te redderen, want het huis van Sliedrecht is wel wat vochtig; de spinnen hadden ook braaf gehoezeerd, zooals Koendert dat noemt. Op een stapeltje vond ik al de N^os. van de Dames-Courant bijeen, die ik gemist had, en ik dank UE. daar wel vrindelijk voor. Om op mijn propo te komen, wat ik ook zeggen wou.... á ja, met

[p. 154]

veel genoegen mijnheer, las ik vooral mijn eigen brief weder; Koendert had er ook aardigheid van, en kan zich met mij best begrijpen, dat er - zooals zij het noemen - zooveel oteurs komen, omdat het zoo iets aardigs is, dat inktgeknoei in mooie drukletters te zien overgebracht. Nou kunt u wel denken dat ik het fameus druk had zooals ik reeds zeide, en niet dadelijk kon gaan zitten om UE. te schrijven, maar de boel is nu zoo wat aan kant en alles op zijn plaats, reden waarom ik zoo vrij ben, u eens weder te schrijven.

Waar een mensch toch toe komen kan! Lieve deugd, wat heb ik staan kijken. Zie, ik dacht dadelijk, dat moet ik voor de krant eens opstellen, zonder namen te noemen. Ja mijnheer, in mijn vuur zou ik de kluts kwijtraken om geregeld te vertellen. Mijn voeten worden koud, wacht ik zal eerst een koeltje nemen.

Ziezoo! u moet dan weten dat we van Doesborgh naar Zutphen zijn gegaan, bij een Neef en Nicht van Koendert die een kommenij hebben, zonder kinderen; meer om wat om handen te hebben dan om den broode, want Esboom heeft van UE weet wel, en Doortjenicht - een beste vrouw - kan er van haar zelves ook zijn. Wij waren er met veel plezier en zijn op een dag heen en weer naar Hetloo geweest in een knap wagentje en naar de Laatste Stuiver meer dan eens en ook naar het gesticht van Mettree. Zie mijnheer, het is misschien kinderachtig maar ik kreeg de tranen in de oogen toen ik al die spullen en die bloeien aanzag, die voor tijd en eeuwigheid worden behouden; 'k ga graag naar een komedie en ook wel graag naar een paardenspul, maar 'k verzie op dat Mettree nog liever een rijksdaalder dan in die spullen drie kwartjes. Ja, mijnheer, het is een mooi en heerlijk gesticht, zoo als ik wenschen zou dat er een paar dozijn in het land waren; maar ziet u, in Zutphen zelf is nog een ander gesticht dat ook heel nuttig en, helaas! ook ekstra noodig is, maar toch aan vreemdelingen, zoo als Koendert en ikke, een naren indruk geeft. Ik meen het onnoozelen- of krankzinnigenhuis. Esboom, woonde er dicht in de buurt, en zoo zagen wij alle dagen een heelen troep van die ongelukkige menschen voorbijkomen die, óf met geleiders gingen wandelen, óf van minder allooi, naar het land gingen werken, buiten de stad. Voor geen duizend gulden zou ik er alleen, zoo een zijn tegen gekomen.

Op een Woensdag morgen - ik weet nog best, we zaten te ontbijten - was er een akelige drukte op straat; een lijkstaatsie kwam roerende ons huis voorbij met twee koetsen erachter.

Esboom die van alles het fijne nog al weet, zei dat het zeker een doode uit het gesticht was, want het kwam van dien kant en de dokter

zat in de tweede koets. Toen hij er goed over nadacht, herinnerde hij zich van een oppasser - waar hij zeer mee be-
[p. 155]

vriend is - voor eenige dagen gehoord te hebben, dat een dame van grooten huize erg slecht lei; die zou het zeker wezen, maar hij zou het nader nog wel eens vragen.

's-Anderendaags kwam Polle - zoo heet Esboom's vriend - tusschen schemerdonker eens even aanloopen. Het duurde niet lang of Doortje-nicht had hem reeds naar de lijkstaatsie en naar den persoon gevraagd die begraven was.

'Wel ongelukkig,' antwoordde Polle: 't was zoo'n knap slag van een vrouw, de dochter van een schout-bij-nacht, uit 's-Gravenhage geboortig, zij heette Van E.'

Ziet gij mijnheer, namen wil ik niet noemen, en daarom zet ik maar blootweg een E. Toen ik dien naam hoorde, liet ik waarlijk van schrik de breikous zakken en vroeg: 'heette zij Mathilde of Dora?'

De heer Polle bedacht zich en verzekerde dat de eerste letters van haar voornamen M.A. waren. Mathilde Aleksandrine riep ik, en had werk om van mijne verbazing te bekomen. Zij gestorven, zoo ongelukkig gestorven, dat beeldschoone meisje. O mijnheer, ik had haar gekend zoo goed als mij zelve. Haar moeder een juffrouw B. van haar eigen, was een beste vrindin van mijn brave zalige mevrouw. Ieder jaar kwam zij met Mathilde en Dora een week of wat bij ons lozeeren. Poetjes van kinderen! Mathilde, waarover ik schrijven wil, was een beeldje zoo mooi, en werd van jaar tot jaar al mooier, ze was zwart van haar, bruin van oogen en blank daarbij als krijt. Wat ze hebben wou kon ze krijgen, want mevrouw Van E. gaf haar alles toe, zoodat mijn goeje mevrouw wel eens zei: 't lieve kind wordt te ijdle,' en mevrouw had gelijk. Toen ze achttien jaar oud was, wier ze al ten huwelijk gevraagd, maar ze bedankte omdat haar zinnen voornamer waren. Ik geloof niet dat mijn beste mevrouw in een heel jaar zoo dikwijls in den spiegel zag als juffrouw Mathilde op éénen dag. Het allerliefste zat ze dan ook vlak over den spiegel, maar overdag, voor 't raam, om zooals Koendert destijds zeide: naar de wandelstokken te zien. Nooit heb ik met een lozee zooveel te stellen gehad. Als de dames eens uitgingen dan had ik met juffrouw Mathilde alleen wel een groot uur werk. 'Trui wat dunk je,' was het dan, 'staat me dit goed, of kijk, vinje dat beter, of dit?' of weer wat anders, o, in 't bespottelijke! Somwijlen drie zijden japonnen op één dag; ja 't was akelig, en altijd draaien om in 't oog te vallen, zelfs bij ons achter, als er binnen te weinig op gelet wier. Het heugt mij nog als de dag van gisteren, dat ze eens mee naar een bal was geweest en thuis gekomen, onder het uitkleeden in tranen uitbarstte. Juffrouw Dora vroeg naar de oorzaak, maar toen begon onze juffrouw Mathilde in het Frans, en ziet u, dat verstond ik niet, maar eindelijk kon zij in 't Frans van kwaadheid niet meer voort, en ik

[p. 156]

merkte, dat ze te weinig naar haar zin gedanst had, en verweet zulks hare zuster, dewijl zij haar voor dien avond een zijden kleed had

aangeraden, 'twelk haar zooals ze zeide, 'zat als een gek, en niemendal kleurde'.

Mijn brief zou veel te lang worden, wanneer ik alles van juffrouw Mathilde zou verhalen; genoeg mijnheer, zij was zoo ijdel als zij mooi was, en heeft het genoeg getoond met dien knappen G. die kandidaat-notaris was, en dien zij letterlijk met haar gekheid - de Heere vergeve mij - in 't graf heeft geholpen.

Sedert een jaar of zes had-ik volstrekt niets van de dames Van E. gehoord en u kunt dus begrijpen, hoe ik ontstelde, toen de vriend van Esboom dat treurige nieuws verhaalde.

'Ja,' zei de heer Polle, toen ik van mijn eerste verbazing eenigszins bekomen was, 'die ongelukkige dame was wel de voornaamste en de knapste die wij hadden. Geen kosten zijn er door haar moeder gespaard, doch alles vruchteloos. Zij meende de troonopvolgster van de koningin - ik meen - van Engeland, Victoria te zijn en wachtte alle dagen in de grootste onrust op een brief, die haar tot de regeering zou roepen. Haar parelen en diamanten die ze had meegebracht, verwerkte zij zelve, op een balein, tot een soort van kroon, en indien de dokter of haar verzorgster niet met eerbiedige buigingen tot haar kwamen, dan ontvlamde zij in de schrikkelijkste woede.

Nog veel verhaalde ons de heer Polle en ik werd er naar van om 't hart. Letterlijk moet de schoone juffrouw door haren hartstocht in twee jaren tijds als verteerd zijn, en toen zij stierf, was zij bijna onherkenbaar geworden.

Twee dagen later zijn wij met Esboom en Doortje-nicht den weg naar Warnsveld op gewandeld, waarnaast het mooie kerkhof ligt; wij zijn erop gegaan en ik vond er ook een gloednieuwe zerk met de namen Mathilde Aleksandrina Van E. erop. Daar lag ze dan, en ik dacht aan de woorden van mijn zalige mevrouw: 'Het kind wordt te ijdel!' en ik dacht ook aan mevrouw Van E. die te verblind was om die schrikkelijke ondeugd in haar kind te bemerken, en ik nam mij voor om dit aan uw krant of weekblad te schrijven. Ja mijnheer, als er zooveel door de meisjes in den spiegel wordt gekeken dan deugt het al niet; dan zijn ze op den weg naar juffrouw Mathilde, naar - ô! foei! ik kan er akelig van worden en wilde nog zoo graag eens aan alle mevrouwen met kinderen toeroepen: 'Pas op, dat uwe meisjes niet te ijdel worden, één ligt er op het kerkhof te Zutphen en 't was zoo'n mooie!'

't Wordt tijd dat ik eindig; als dit geschrift gedrukt onder de oogen van spiegeljuffers komt, dan wensch ik haar dat ze bang worden, en aan 't versje zullen denken dat mijn vader ons in de school liet opzeggen:

[p. 157]

Wil 'k weten wie ik ben:

Zoo moet Gods woord de spiegel zijn

Waar ik mijn hart uit ken.

Nu vaarwel mijnheer, zet dit maar gerust in uw krant, en verblijve:

Uw Dienstw. Dienaresse,

GRIETJE SLUIMER,

geb. MISPEL.
Arnhem,
22 Oct. 1856.

[De Redactie plaatst den brief van Mej. Sluimer volgaarne, doch verzoekt HEd. vriendelijk zoo HEd. later weer mocht schrijven, iets meer op taal en spelling te letten, dewijl de correctie al te veel tijd vordert. Enkele fouten liet zij onverbeterd. Het laatste gedeelte van den brief was bijna onleesbaar. Intusschen blijft zij zich aanbevelen.]

IV.

Mijnheer de uitgever van het Dames-Weekblad!

Als ik eens een boek las of een verhaaltje dan heb ik meestal opgelet dat de schrijvers net deden als de meeste menschen, namelijk dat ze met een weerpraatje begonnen. 'T is: óf een zoete, geurige zomermorgen, óf een regenachtige najaarsavond, maar 't allermeeest een koude, stikdonkere winternacht. 't Is wel iets om tot lezen uit te lokken dat ze daarmee beginnen, dewijl alle menschen bijzonder veel belang in 't weer stellen, natuurlijk omdat zij er zoo af hankelijk van zijn. Vandaag - 't is den 5den Januari - heb ik mij op uw verzoek eens weer aan een brief voor het Weekblad gezet, en nu ik zit, nu kan ik niet nalaten om toch ook iets van 't weer te zeggen, want hoe hard of Koendert ook in onze potkachel zit te poken, hoe hard hij ook uit zijn doorrooker dampst en hoe'n flinke kool ik ook in de test heb, we zeggen toch maar gedurig dat het grummels koud is geworden. 't Is waarlijk griemelig als je naar buiten ziet. Aan de overzij woont een knappe Schoolmeester, maar ik heb medelijden met al die roodneusjes die daar binnengaan. Nu, 't sneeuwt ook niet weinig en zoo jachterig, weetje, iederen keer met zoo'n rukwind erbij dat de sneeuw opstuift alsof een bakker aan 't ziften is. Mijn zuster's kind dat we, zooals U weet, bij ons in hebben, is met boodschappen naar den slager en den kruienier toe; ik heb met de stumperd te doen en wou dat ze al terug was; maar zieje mijnheer, waar de dingen toch al weer goed voor kunnen zijn; dat het vandaag zulk koud en guur weer

[p. 158]

is, doet mij aan een persoon denken die met juist zulk weer bij mijn zalige mevrouw kwam. 't Was een Zaterdag avond - 't heugt me als de dag van gisteren - Aaltje was met de vaten bezig, Koendert met het zilver schuren en ik met het opbouten van nachtmutsen - zoo goed weet ik het nog. Nu was het bij ons aan huis Zaterdags avonds altijd een druk geschel; slager, bakker, kruienier en zoo al meer omdat er bij mevrouw 's-Zondags nooit van boodschappen-doen inkwam.

In de kwiesienjeere - zooals ze zeggen - brandde een stevig vuurtje, want het was vinnig koud en het stormde buiten van geweld. Opeens wordt er weer gescheld en omdat Koendert juist met het

mooie tabaks-komfoor doende was, zoo liep ik maar even naar de voordeur en nam een servet voor 't warme brood mee.

Maar jawel, pas had ik de deur open of ik zag al dat het de bakker niet was.

'Ben ik hier terecht bij mijnheer Van W?' klonk een beverige stem en ik zag een soort van juffrouw voor mij die een alles behalve proper voorkomen had, terwijl zij een jongetje van een jaar of tien aan de hand hield.

'Jawel,' zeide ik, 'maar mijnheer is niet thuis,' die was in den Haag op de Kamers van de regeering. 'Niet thuis' zuchtte de juffrouw; 'och asjeblijft ga 't maar eens vragen.'

Dat wilde zooveel zeggen als: 'je hebt zeker gelogen, mijnheer is wel thuis;' ik werd er niet boos om, wel wetende dat zulke onwaarheden dikwijls van wegens de lui moeten overgebracht worden en de dienstboden alzo in kommissie - zooals ze 't noemen, - tegen beter weten en willen aan, liegen moeten, maar zieje mijnheer, daar was mijn goeje mevrouw niet van thuis en ik herhaalde daarom dat mijnheer uit de stad, maar mevrouw wel thuis was.

De vreemde juffrouw steunde een woordje dat hare blijdschap moest uitdrukken en stapte de deur binnen. Ik wist niet recht, mijnheer, of ik haar toe zou laten of tegenhouden, want bedelarij mocht 's-avonds de deur niet in, dat was 'n vaste boodschap, maar, ik had den moed toch niet om de juffrouw den toegang te weigeren en, om de waarheid te zeggen, de scherpe wind stond ook zoo vreeselijk op de voordeur dat ik weinig behagen in een langer gesprek tusschen deur en drempel had. In één woord mijnheer, vóór dat ik het zelve recht wist stond de avondbezoekster op de mat ook binnen de lakensche tochtdeur; en, bij 't licht der kloklantaarn zag ik nu eerst recht wat een naar en haveloos perceeltje ik in huis had gehaald en zou - ziedaar! - twee zestalven uit mijn zak hebben gegeven zoo ik die juffer met goed fatsoen weer op straat had gehad.

'Maar wie bent uwes dan?' zeide ik, haar nogmaals van 't hoofd tot de voeten opnemende. 'Wie moet ik aan mevrouw zeggen dat er is....?' ik was een beetje onthutst mijnheer - 'want zieje,
[p. 159]

als u komt om een aalmoes dan mag ik niet naar binnen gaan.

Mevrouw geeft nooit aan de deur, maar althans niet bij avond en ontijden.'

'Och! nee,' klonk toen haar antwoord, - en ik vond bij me zelve dat ze wel iets moois en fatsoenlijks in haar stem had, - 'nee ik kom geen aalmoes vragen, ik kom.... ik ben....' maar ze sprak niet verder en ik zag duidelijk dat ze moeite had om haar tranen te bedwingen. Het jongske aan haar zijde stond te knie-knikken van de kou, en hield zijn ijskoude vingertoppen in den mond om ze met zijn adem te verwarmen.

Ik hield mij toen overtuigd mijnheer, dat er bij die vrouw geen kwaad overleg was, maar vroeg tevergeefs naar haar naam, totdat ten laatste haar woorden: 'zeg maar een oude bekende;' mij verwonderd deden opzien maar mij tevens zoo spoedig mogelijk aan haar verlangen deden voldoen.

Nooit in mijn leven mijnheer, heb ik zoo'n raren avond beleefd. Mevrouw had twee dames op theevisite en een warm broodje. Zij deed mij licht in het spreekkamertje brengen, en ontmoette er de juffrouw met het kind. Toen wist ik natuurlijk niet wat er verhandeld werd - later begreep ik het. - Mevrouw schelde driemaal weetje voor mij - en ik kwam. Wat ik nooit verwacht had te hooren, werd mij gelast. De juffrouw die door mevrouw gladweg haar nicht werd genoemd, moest met het kind in de achterkamer gebracht, dáár de kachel aangelegd en goed koffie met brood worden toegediend. 'Mijn nicht wil liever alleen blijven,' zeide mevrouw: 'omdat zij vermoeid van de reis is.'

Zonder een woord te kunnen zeggen, want ik beefde inwendig een beetje, omdat zoo'n soort van.... arme landloopster door mijn mevrouw nicht werd genoemd, - zonder te kunnen spreken knikte ik zooveel als, jawel mevrouw, en wilde gaan, maar opeens werd ik getroffen door een aandoenlijk gezicht, daar ik nog - 't is misschien kinderachtig - een traan van in de oogen krijg, als ik erom denk. De juffrouw zooveel als de nicht, sloeg hare magere handen voor het aangezicht en begon zoo luid en zoo bitterlijk te schreien dat mevrouw er merkbaar van ontdaan werd, doch haastig zeide: 'Bedaar Emilie, ga en rust eerst wat van je vermoeienissen uit, morgen zullen wij samen spreken; je kind heeft ook wat verkwikking noodig, - nietwaar ventje?'

Het kind keek verlegen vóór zich en antwoordde niet, doch Emilie - zal ik maar zeggen - kon niet zoo aanstonds bedaren, maar schreide bitter voort, en terwijl zij eindelijk mijn lieve mevrouw bij de hand vatte en die vreeselijk kuste, riep zij gedurig: 'U verstoot mij niet edele vrouw! o die barmhartigheid zal God u vergelden!' en nog een heele boel dergelijke uitdrukkingen meer, die ik nu om de waarheid te zeggen vergeten ben.

[p. 160]

Wat ik vergeten zal of niet, zeker de oogenblikken nooit die ik met mevrouw in het spreekkamertje doorbracht, nadat ik de nicht met haar zoontje in de achterkamer gebracht, er licht ontstoken en Koendert gezegd had, dat hij er de kachel zou aanleggen. - Inplaats dat mevrouw naar de zaal bij de dames zou zijn teruggekeerd zat HE. nog in het kamertje - en grummels wat zag ze bleek!

'Is u niet wel mevrouw?' vroeg ik zacht en zeide ook, of ik een glas water zou halen. Mevrouw knikte, ik haalde het spoedig en liet mevrouw drinken. Dat moet mevrouw goed hebben gedaan, want haastig stond zij op, drukte haar zakdoek even voor de oogen en mij toen tot zich wenkende zeide HE. met een bewogen stem: 'Grietje wat je gezien en gehoord hebt, behoeft in mijn huis geen geheim te blijven, want, dergelijke geheimhoudingen baren slechts nieuwsgierigheid en laakbaren achterklap. Zeg aan je kameraden gerust dat de aangekomene een ongelukkige nicht van mij is, terwijl ik hun vriendelijk verzoek haar met den verschuldigden eerbied te bejegenen; jou, Grietje,' liet mevrouw erop volgen, behoef ik zulks niet eens te zeggen; je ziet dat de wederontmoeting mij eenigszins heeft getroffen, maar nu gevoel ik mij toch weer instaat om naar mijn gezelschap terug te keeren.' Zie mijnheer, dit is misschien niet zoo

heel belangrijk voor u en ook niet voor de beschaafde lezeressen van uw weekblad, maar wat de hoofdzaak van het geval betreft, die ik u verder mee zal deelen, ik geloof dat die wel belangrijk genoeg voor u en voor iedereen zal zijn.

Den volgenden morgen dan gaf mevrouw mij orders om de nieuwe lozee, van mevrouw's kleeren een stel uit te zoeken, want wat ze aan 't lijf had was bijster verlappt en schunnig en voor den wintertijd kaal en dunnetjes. Wat zag die arme nicht, bij daglicht bekeken er millankeliekjes en schraal uit. Grummels! ik had er mee te doen. Ze zat met haar zoontje bij het vuur, en schrikte letterlijk toen ik binnenkwam. Ik zei: 'Goeje morgen juffrouw, of u die kleeren eens woudt passen,' en toen stond de juffrouw op, kwam naar mij toe en vatte mij zoo aandoenlijk bij de handen dat ik er puur kippevel van kreeg. 'O!' zeide zij, en de tranen maakten haar het spreken moeielijk: 'O, het moet u wel zeer verwonderen in mij eene nicht van uwe rijke mevrouw te zien; in mij die.... die het kleed der armoede draagt en wie de ellende op het wezen staat. De schuld.... de zonde....' maar zij sprak niet verder, en toch hield zij mijn handen vast, alsof ze mij ongaarne zag vertrekken, misschien in mij een wezen gevonden hebbende dat zij, om zoo te zeggen, tusschen haar en haar tante stelde.

'Och heden! mevrouw heeft wel met u te doen,' zei ik, 'u hebt zeker veel verdriet gehad juffrouw?'

'Verdriet! o! God weet het alleen wat ik geleden heb!' zuchtte de ongelukkige dame: 'maar mijn ellende was het loon voor zonde
[p. 161]

en berokkend verdriet....' Weer zweeg zij en mij eenige oogenblikken later schuchter in de oogen ziende, zeide zij zachtjes: 'zeg meisje heeft uw edele mevrouw u niets gezegd...?' 'Nee, juffrouw, waarlijk niet,' antwoordde ik, en nauwelijks had ik dat gezegd of de deur ging open, mevrouw kwam binnen en zag ons staan zooals ik zeide met de handen inéén. Emilie - zal ik maar zeggen - liet mij dadelijk los, en luid snikkende op mijn goede mevrouw toetredend, riep zij met afgebroken woorden: 'Vergeef mij, vergeef mij, brave grootmoedige tante! Ik heb zoo zwaar misdaan; zoo weinig uw liefde beantwoord. O, vergeef mij om der wille van mijn ongelukkig kind? God weet het, hoe uw voorkomende liefde zonder eenig verwijt nog meer mijn hart heeft verbrijzeld. Ik bid, ik smeed u om vergiffenis!' Ik was al bij de deur om heen te gaan, want bij zóó iets hoorde ik niet, maar het: 'Grietje blijf!' van mevrouw deed mij blijven en op den achtergrond staande, hoorde ik verder wat er tusschen mevrouw en haar ongelukkige nicht verhandeld werd, iets wat mevrouw zooals HE. later zeide deed, omdat ik ten deele de waarheid gehoord hebbende, haar ook geheel moest kennen, dewijl er leering uit te trekken en zij overtuigd was, dat ik er nooit dan gepast en ten nutte van anderen over spreken zou.

De menschen in die zaak betrokken zijn allen dood mijnheer, en een leering zit in deze zaak, dus schrijf ik u ronduit wat er van aan is. Gelukkig! daar komt de kleine meid terug met de koffie en grauwe erwten voor van middag - eerst koffie zetten.

Zie zoo, dat heeft den inwendigen mensch goedgegaan. Zoo'n kopje koffie verwarmt het hart - grummels wat zeg ik, het hart? neen, mijn hart had geen koffie tot verwarming noodig, want dáár was ik straks zoo warm als op het oogenblik. Hoe zou het anders wanneer men een daad kan vermelden die aan de hoogste liefde raakt.

Kortom, mijnheer, - want ik ben al bang dat de brief te lang wordt hoewel ik zoo kneuterig op mijn schrijf ben - kortom dan, ik hoorde toen en later wat de oorzaak dier armoede geworden was. De juffrouw - nicht - werd als wees van Mevrouw's eigen zuster bij HE. grootgebracht. Ze had niets geen geld, maar moet een lief meisje geweest zijn, hoewel altijd met romans van die Franse, daar mevrouw, zoo'n afkeer van had. Ze las stil bij avond, op bed, en wier wat ze romenesk noemen. De juffrouw kreeg les in alles, tot de piano en teekenen toe. Maar door die piano, zie, daardoor kwam het. Die muziekmeester was een Franse flierfluitier die snorren en lang zwart haar had. Meestal zat mevrouw erbij, maar soms was ze wel eens uit of er niet bij als ze hoofdpijn had. Die Fransoos moet de juffrouw altijd geprezen en gezegd hebben, dat ze zulke mooie handjes en wat al niet meer had en ook, dat ze hem op de piano haast de baas was. Dat streelde de juffrouw en ze studeerde
[p. 162]

op de piano dat het mevrouw soms te druk wier, maar ook - en daar zat hem de kwaje kneep - ze verlangde naar niets en naar niemand sterker dan naar dien vreemden muziek-poespas. Wat er toen allemaal zoo precies is voorgevallen, dat weet ik niet, maar wèl, dat die twee meer voor malkaar gingen voelen dan rechtuit; - zij ten minste. Hij moet haar een heelen boel in 't hoofd hebben gehangen en zij moet hem gezegd hebben dat ze ook smoorlijk op hem verliefd was. Daar was het spul aan den gang. Op zekeren dag werd onze mijnheer maar brutaal weg door dien Fransoos aangesproken en om de hand der nicht gevraagd. Wat een narigheid - dat kun je begrijpen. Een vreemde overgewaaid snoeshaan, die in de Vlakkestee op een kleine kamer woonde en wel om zijn knapheid, gaandeweg eenige lessen kreeg, maar een slechte betaler was, die kwam maar zóó om de hand van een meisje, dat destijds haast, als mijnheer en mevrouw's dochter werd aangemerkt. Dat het spaak liep kun je begrijpen. Huilen van juffrouw Emilie geen gebrek, maar mijn goeje mevrouw had door haar godsdienstige en verstandige gesprekken toch zooveel vermogen op de juffrouw dat zij haar dwaze en dolzinnige begeerten liet varen - dat meende mevrouw tenminste. Mooie stukken! drie weken ging alles zijn gang. De Fransoos had als muziekmeester natuurlijk zijn paspoort met een repplement erbij gekregen. Daar kwam mijnheer en mevrouw op een goejen morgen in de ontbijtkamer, en daar lag een brief op tafel van de hand van juffrouw Emilie. Wat mevrouw ontstelde, kan ik u niet zeggen want ze las niets meer of minder, dan dat de juffrouw niet langer in een huis kon blijven waar zij met de grootste onbarmhartigheid werd behandeld en waar men haar tijdelijk geluk dwarsboomde. Kort en goed, zij had den heer Dulo - of zoo wat - niet kunnen en willen vergeten en ongelukkig maken; zij hadden elkander eeuwiglijk trouw

gezworen en dien eed mocht ze niet breken. Als mevrouw den brief las, zou ze reeds naar Frankrijk vertrokken zijn, met den man dien ze als haar zelve liefhad. God zou het haar vergeven - schreef ze - dat zij om het heil haars levens te verwerven een klein misdrijf had gepleegd, en uit tante's schrijftafel eenige losse gelden en drie bankjes van honderd gulden had meegenomen, benevens het juweelen garnituur, dat zij van tante toch krijgen zou als ze meerderjarig zou worden, besluitende met de toezegging, dat ze die schuld later wel af zou doen, want dat ze met haar eenig dierbaren Alfonsus - geloof ik - de wereld zou doorreizen om met hunne talenten veel geld te verdienen.

Hoe die eerste dagen zullen geweest zijn kunt gij begrijpen. Mijnheer schreef naar Brussel en Frankrijk, want in 't land was van die twee geen spoor te vinden; maar wat hij schreef of dee van de ongelukkige juffrouw Emilie hoorden ze verder niets.

En ja, die daar tien jaren later - ik was bij mevrouw toen in [p. 163]

't achtste jaar - 's-avonds berooid met een kind kwam aanzetten was diezelfde juffrouw Emilie. 't Was haar naar werken vergaan. Niet naar Frankrijk maar naar Amerika had zij zich met haar Alfonsus ingescheept, - dáár had mijnheer geen ideeën op gehad. In 't eerst was alles mooi geweest en ze hadden waarlijk, in Nieuw-jork en nog meer zulke namen, gespeeld op konserten ook; toen was de juffrouw - zie, zonder zelfs getrouwd te zijn - van een zoon bevallen en had later weer van voren afaan, getrokken en geleefd, zonder zin of nagedachte, altijd met de muziek voorop. Maar de juffrouw was er van al dat trekken en die vermoeienissen niet mooier op geworden; kortom, die lieve mijnheer Alfonsus had zijn bekomst van de mooie handjes, en toen, toen was er voor de ongelukkige een leven begonnen, te akelig om te zeggen. Als ik er van verhalen wou, zouden de dames er naar van worden; aan de woorden: schelden, razen, slaan en gebrek, hebben zij zeker genoeg. Nog drie jaren - vijf in 't geheel - hield ze het met dien poespas uit, toen liep ze van hem weg, zwierf, tobde en wurmde met haar kind nog vijf jaren in de vreemde wereld op de ellendigste wijze, kwam om Godswil mee terug naar Holland, en na een geheelen dag in de nabijheid van het huis te hebben gedwaald, waagde zij het eindelijk 's-avonds aan te schellen.

Ziedaar de heele historie; - maar het eind....? Geen verwijt zelfs kwam over de lieve lippen der brave mevrouw. Alleen zeide zij - toen ik erbij was - deze woorden: 'Kind, je hebt veel geleden, zie dáár ligt de bijbel; en dáár,' zij wees door het venster naar den hemel - 'dáár woont God!' Mevrouw deed wat zij dikwijls haren Zaligmaker na had gebeden: zij vergaf gelijk zij wenschte vergiffenis te bekomen. Zij deelde in de blijdschap des hemels, die verheugd is, over één zondaar die zich bekeert. Zij vergaf niet alleen, maar zij deed wèl bovendien. In overeenstemming met haar echtgenoot werd er voor de jonge, maar door het leed vroeg verflenste vrouw, ten platten lande bij fatsoenlijke lieden een paar kamers gehuurd; dáár leefde zij, door ervaring tot God gebracht, met haren zoon in vrede en dankbaarheid; daar bewende zij vurig de groote zonden der jeugd; en hare brieven getuigden van

de meeste dankbaarheid jegens hare weldadige bloedverwanten en van de hope op vergeving bij God.

Als dáár geen leering in zit, mijnheer dan weet ik het niet. Van 't begin tot het einde zie ik er leering in - zelfs betreffende mijn brave mevrouw die met dien Fransoos en de mooie woorden van Emilie te goed van vertrouwen was geweest. Afein, dat alles wil ik niet uitpluizen, de dames hebben verstand genoeg. Het zoontje is zoo wat drie jaren vóór zijn diepbedroefde moeder gestorven - waaraan weet ik niet; de juffrouw zelve een jaar vóór mevrouw, ik geloof aan een hartkwaal.

[p. 164]

Grummels, wat een lange brief; ik eindig dus maar sito, we moeten ook aan de erwten, en noem mij hoogachtend:

Uw Dw. Dienaresse,

GRIETJE SLUIMER

geb. MISPEL.

Arnhem, 5 Januari 1857.

P.S. Ik heb de kleine meid die school gaat, nog eens de fouten laten nazien en laat het maar verder aan u over; suejeer u niet om te laten staan of te verbeteren wat u goedvindt. 't Komt maar op de zaak aan, en al zie ik ook tot mijn spijt dat de laatste pagina's wel een beetje slecht zijn geschreven, nichtje kon er uit wijs worden en hoop zulks ook bij u het geval zal zijn.

Atjuus.